EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik

Toimetaja Juhan Kokla

Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöler

Peatoimetus ja talitus:

EESTI MAJAS, Stockholmis, sisekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46

Toimetus Eskilstunas:

Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 73
Tellimispostgiro nr. 28650

Tellimishinnad:

Aasta ..... kr. 15:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 5:—
Kuu ..... kr. 1:—

Kuulutusehind 75 ööri mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1970

Kirjanduskokkupuuteid ning eesti kirjandust Helsingis

(VE) — Tallinn on suvekuudeks nihutanud oma "väravat" ile Soome lahe Helsingisse. Paljud eestlased kopitavad sellele ja küsivad luba külastada oma kodumaad koos tuhandete soomlastega, kes teevad nädalapäevase Eesti peetluma. Aga Helsingi tänavatel viibi kohata ka neid, kes viibinud 4 tundi laevarõõsil, et heita pilk läbi ettenähtutlud "Tallinna väravat" vöörsile. Milline on tänapäeva Helsingi pale? Kas Soome pealinn on jäänud maha Läänemaailma elutuksest oma suure naabri varjus? Nelle küsimustele püüdis leida vastust toimetaja Heino Rebane, kes nädalapäevad viibis hõimuvellede juures.

Akadeemiline raamatukauplus oli juba enne sõda üks Euroopa suuriimid. Seal võib tundide kaupa uudida teoseid kõigis kõrvarkeeltes, mis lastud laudadele ja riiulitele. Aga "maskeelseid" ei leia. Küsime siis müüjannalt ja see viib meid mitmest raamist läbi äri tagumise soppi ja lükkab lahti raudukse. Selle taga kahes riiulinurgas on väike kogu paguiaskirjandust — peamiselt johuslikud vanemad väljaanded.

Martti Santavuori

Kui seda asja omavahel arutame, ütleb müüjanna sulaselges eesti keeles: "Vaadake neili alumiseli riiuliteli". Selgus, et kauplusen on ajutiselt tööl endine viljandlanna, kes abiellunud soome-rootslasega ja juba kaua elanud Helsingis.

Tema sõbralikul näpunäitel kunnardame hästi madalale ja leiame peranda lähedalt mõnikümmend ne. Eiikliku Kirjastuse väljaannet. Samuti juhuslikud vanemad väljaanded.

Milleks eestikeelne kirjandus hoitakse nii "hurga tags"? Kas puht äriliselt kaalutlustel kui väheminev kaup, või muudel põhjustel? Sellele ei leidnud vastust.

*

Kirjanik ja kirjanduskritiik Tuuli Reljonen tunneb hästi eesti kirjandust nii Kodumaa kui paguluse oma.

Kui küsin tema hinnangut, siis ütleb ta, et viimaseja ja tähtsamaid on Elina Toona "Lotukata". Head on Valev Uibopuu "Lademed" ja Kalju Lepiku toodang. Kodumaa oma hindab ta eriti Paul Erik Rummot, Vetemaad, Ellen Niiti, Kross, Kaplinskit. Tallinnas trükitud proosa oss pole ta kuigi heal arvamisel. Ja siis me vestleme Tuuli Reljoneniga tema tööst kirjanduse ja kunstikriitikuna Helsingis. Aga ta on kirjutanud ka romaene, novelle, mälestusi essesid. "New York Herald Tribune" novellivõistlusel kolmkümmend aastat tagasi jagas ta esimese auhinna koos kolme teise kirjanikuga oma töö eest "Sleepingbag" ojl. emiedit), mis hiljem tõlgiti 23 keele. Ilmus romaan "Ihmisiä itärajalla" (Inimesi idapiirilt) ja 2 aastat tagasi mälestusi ja esseid "Kantaksen rosiikki-maalina" anstatest 1930-40. Kolm aastat tagasi käis kirjanik oma vana kodukohta vaatamas ja leidis ees vaid metsistunud aherveremed. Ta on ka uurinud eestlase Treiali välja-andmise lugu ja sellest kirjutanud.

Millega tegeleb nüüd? Ikka loominguga, mis kandunud kuuldemängudele ja väikedraamadele.

— Ja Soome kirjandus, mis on selle suund tänapäeval?

— Radikaalne. Ühiskonnakriitiline.

*

Teine kirjanik, kellega kohtun, on endine Soome Kirjanike Liidu esimees Martti Santavuori.

Ta jutustab oma küleskiigust Frederbert Tujlisele Soma 30.a. sünnipäeva puhul ja kokkupuudetest hõimuvelledega Eestis. Martti Santavuori suhted üle Soome lahe algasid juba 1938.a. kui ta oli veel koolipoiss ja sellest ajast pärinevad ka tema esimeseid tõlkeid. Tõlgitud on ka Tuuli Reljoneni esseid. "Olen seda tõlkeid tõlgitud alged. "Olen seda

Järg. lhk. 2.

Esmo Ridala

Tuuli Reljonen

Nixoni-reisid tegid Kremli ettevaatlikuks

WASHINGTON (VE) — U.S.A. president Richard Nixon saabus hiljuti tagasi 11.ööp nõlilisest reisilt kuues Euroopa riigis, mis oli esmajoones mõeldud mõju avaldamiseks N. Liidule ja selle Araabia klientidele. Selle põhjuseks oli mitmed hiljutised sündmused, nagu näiteks N. Liidu rakettide viimne Egiptusesse, viivitamise taktika strateegiliste relvade piiramise läbirääkimistel ja salaläuretelated vene allveelaevabaasi ehitamise kohta Kuubas. Presidendi reis oli eelkõige hoiatuseks, et U.S.A. välipolitika ei ole rajatud nõrkustele ega järeleandmistele.

Oma esimeses peatuskohas, Roomas, olid presidendil läbirääkimised peaminister Emilio Colomboga, kellele ta rõhutas: "Vahemeri on olnud mittnete tsivilisatsioonide häll ja me hoolitseme selle eest, et see ei mautu tulevikus suurte sõdade lähtekohaks". Roomas külastas ta ka paavsti ja sõitis lennukiga edasi lennukile emaleava "Saratoga" pardale, et seal nõu pidada U.S.A. 45-st laevast koosneva Kuuenda sõjalaevastiku kõrgemate juhtidega. "Saratogal" suigi ta teada uudise president Nasseri surmast, millega ühenduses kardeti et marssal Tito kui Nasseri suur sõber ja mõttekaaslane võib nüüd sõita isiklikult Kairosse matusele juut selleks ajaks kui Nixon Jugoslaviasse jõuab. Järgmisel päeval jõlgis president lõevestiku manöövreid, kusjuures Nasseri surma puhul otsustati kahuritest mitte tulistada. "Saratogalt" lendas president edasi Napolisse, et nõu pidada NATO sõjalise juhtide ja U.S.A. suursaadikutega Vahemere piirkonna riikides. Võibolla haudus Nixon vahepeal ka Kairosse lendamise plaani, kuid ta loobus sellest kohe kui saabus teade, et Tito ei lähe Nasseri matusele, vaid jääb Belgradi Nixonit ootama.

Jugoslaavia kujuneski Nixoni reisi kõrgpunktiks.

Kui Roomas ja Napolis oli presidendi julgestusvõrk niivõrd tugev, et tavaliste inimestega kokkupuutumine peaaegu ülielikult puudus, siis Belgradis oli ta tihti rahvamurrust ümbritsetud. Nixon hüüdis: "Viva Jugoslaavia!" ja jugoslaaviaeed hüüdsid talle vastu: "Viva Ameerika!". Veelgi soojem vastuvõtt sai U.S.A. presidendile osaks Zagrebis ja Tito sünnikohas Kumrovecis.

President Nixoni külaskäik oli Titole kahtlemata suureks julgustuseks, kuna N. Liidu sõjajõuod Vahemere piirkonnas hakkab suurenema ja Tshehhoslovakkia saatus selsah sünge hoiatusena silmadeees.

Ameerika merevägi Jugoslaavia ranniku lähedusas on sellele ohule tugevaks vastukaaluks. Samuti igatseb Jugoslaavia U.S.A. kapitoli sisevoolu.

Jugoslaaviast ländas Nixon Hispaaniasse, et küjlastada sealset diktaatorit, 77-aastat Francisco Franco, kes just päev varem oli pühtsemud oma võimuiseku kolmekümne neljandat aastapäeva, tundis end ilmselt Nixoni isiklikust külaseevoolu.

Järg. lhk. 2.

Nixon

Punaminister autokrahhis

Tallinnas toimus augusti lõpul vahetus põllutööministri kohal. Harald Männik lahkus ministriametist ja jäi ainult Vabariikliku kolhooside niukogu esimeheks, kuna tema ministrikoha, mille ta sai a. 1963 sai omale senine abi Heino Rohtla.

Tagantjärele kuuldub, et ministriütlti kaotamise põhjustas üks autoõnnetus Tallinnas, kuhu Männik oli segatud. Ta oli vinnstnud olekus rüütistegea sõitnud vastu telefonitulpa. Männik on sündinud a. 1926. lõpetanud Jänela põllutöökooli ja alustas karjäärí a. 1954 Kadrina traktorijaama direktorina.

Kujuneb läbirääkimiste ajastu kommunismi levimise ajastuks?

(VES) — Berliinis, Unter den Lindenil, juunis 1929. Kaasreisija pöördus taksi juhi poole: "Millal läheb lahti?" Taksi juhi, pikemalt mõtlemata: "Oh, pärast lõikust!" — Sellega jutt lõppes. Nõnda see sündis: pärast lõikust läks lahti. Aga ei tarvitsenud olla prohvet, et seda ennustada. Välismaalanegi nägi, kuidas relvajõud olid liikvel, luges ja kuulis, kuis saksa rahvale sõjakust ja sõja ideoloogiat sisse pumbati. Terve maailm uskus saksa relvajõu vägevuse. Nüüd me teame, et saksa kindralstaabi meeste arvates oli tarvis veel kaks aastat, et nõlla sõjaks valmis, et 1929. aasta sügisel Saksamaa ei olnud relvastamise poolest sõjaks valmis. Sõda algas siiski.

Selle sajandi sõdade ajalugu näitab, et ei ole ühtine sõja puhkemisaeg, kui hästi ollakse relvastatud. Esimesse maailmasõtta Venemaa läks väga puudulikult relvastatuil. Eesti Vabariik läks Vabadussõtta taiesti paljaikisi. Teise maailmasõtta Hitler viis Saksamaa väejõutide ja kindralstaabi meeste arvates puudulikult relvastatuil.

Inglismaa andis Poolale tingimusteks kaitse garantii nõu kuulutas sõja Saksamaale, olles ise väga puudulikult relvastatud. Prantsusmaa läks sõtta, omamata ülitee tähel võideldu, kuigi sõjavägi oli küllalt hästi relvastatud ja suurem, kui oli Saksa sõjajõud. — Selle sajandi sõdade lahtirääkimisel relvastumise taseple ühtnd otsustav tegur.

Teise maailmasõja eelluguisid on põhjalikult uuritud, eriti Euroopas. Kõikides Euroopa keeltes on sellest kirjutatud palju köitvad.

Kaksküümnend viis aastat on niiid möödunud viimsest suurest sõjast. Jälle on tekkinud ohtlikud plahvatuskoldeid.

Kas läheb jälle lahti? Millal läheb lahti?

Ei ole sellele nii kerge vastata, kui oli 1929 suvel. Siis ei olnud nukleaarrelvi, mis nüüd panevad sõjahimulisi mõtlema. Kuid oleks eksitus usduda, et nukleaar-relvad sõja ära hoiavad. Teise maailmasõja eel teeti küll, et pommituslennukid hävitavad linnad ja tagala mõiste kaob, aga sõda läks lahti ikkagi. Astomipommi pärast ei jõuta tulemata ka Kolmas maailmasõda. Seejuures tohiks olla põhjust vaadelda mõningaid tegureid, mis mõjusid kaasa Teise maailmasõja lahtisinekuiks.

Need olid psühholoogilised tegurid, mis julgustasid Hitlerit rünnama. Ses teoses parima ülevaora iseloomustuse annab teile aja kohta Rochesteri ülikooli ajaloo professor A. J. May (Europe since 1929 — lk. 320). Tsitseerigem:

"...muret tekitav oli, et üldiselt kõikides seltskonnakihides, eriti aga poliitilisel vasakpoolsetes ja patsifistlikes ringkondades oli levinud sõjavastane meeleolu. Paljud inglased, paljud prantslased 1920-datel aastatel kõigusid patriotismi kui noorukite omapärasemisse, sõjalist väljapõet vüeti kui totrat arhailist tõrannist ja rahvuslik endakaitse tõrjuti tagasi kui

Järg. lhk. 2.

Uuslooming Raamatukuul

Eesti Kulturi Koondise korraldusel toimub 1. nov. kell 17 Eesti Majas uusloomingu õhtu raamatukuu avaktituna.

Avasõna E.V. Kirjanike Liidu esimehelt August Mälgult. Uusloomingut esitavad: Keete Ainver, Ilona Laaman, Paul Laan, Arvo Mägi,Karin Saatsen jt.

Soovijale serveeritakse kohvi.EKK juhatus ootab rohkearvulist kirjandussõprade osavõttu.

Eestlaste mured Tshiilis

NEW YORK (VES) — Ühe kauemat aega Santiagos elavõ eestlanna erakirjast selgub, et Tshiilis valitseb praegu üsna paaniline meeleolu.

"Meil on suurel muudatused, tuja on väga langenud. Vähe tooteid, et tulema hästi välja. Pogenemine on nii suur, et seda on tunda kogu riigis. Kõik on pankadest oma raha võtnud. Tööpuud on paremeritud, tellimisi vähekatel eole. Kauplused, mis müüsid järelmaksuga, nõusvad nüüd raksu rahas. Võigu pennegu keegi ei maksa. Oleme juba nõuugunes olukorras, et selle parandamine ja jalulesendmine võtaks paar aastat. Muidugi ilma kommunistideta. See "härra", kes veel ei istu õigel toolil, on juba alanud lollustera. Valimistest on möödunud ainult üks kuu, aga mõõsugune segadus on juba riigis. Palju on süüdi ka meie praegune Frei. Lähab ja vabandab — on aga unustanud oma kohustused".

Mandes mittekommunistlike poliitikategelaste naiivsust mõrgib kirjutaja: "Püüavad Allendega teha "kaubavahetust", tahavad nõdata teda häältega, mis tal puudunud. Alice peab andma sõna ja tõltma kaheksa tingimust — aga kas kommunistid on kunagi sõna pidanud?Paljud ei tea mis talega nad mängivad.

Meie ei ole veel otustanud, mida teeme. Meil oleks see juba kõrmes ehvahelus, kui meie siit mõnele teisele maale kõlksime. Ei ole kerge jälle jätta, mis 22 aasta jooksul kogutud: maja ilusa aiaga, kõgu majapidamine. Kõik firmad, mis teeelevad asjade pakkimise ja väljasaatmisega (lacvaga) on detsembrikuuni ülesannetega koormatud. Pisiteite saamisega on raskust. Inimesed istuvad reisibüroodes ja palunvad nutteu piletei...

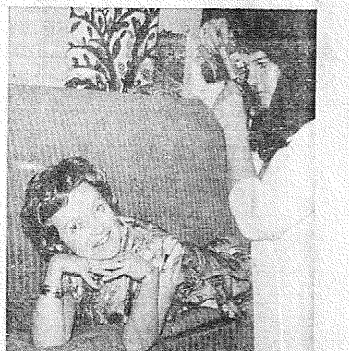

7. novembril etendub Südra Teatris Pinna-stuudio uusjavastus, Arvo Mägi komöödia "Kihlus". Pildil stseen, kus Tiina Klement pildistab Signe Pinnat. (EPL-foto Tippe)

Stseen August Mälgu juubeli puhul Stockholmi Eesti Teatri poolt esitatud dramatiseeringust "Tson Lemberi uus elu". Naabripere mees (Ao Vaks) sulasega (Gunnar Raatma) on toonud koju tagasi lakast kukkumisel puusalu murrunud Tson Lemberi. "Mis on nul temaga enam tegemist" pahandab talu vanatõdrukust perenaine (Heljo Mängel-Sundsvik) (Foto Tippe)

Stockholmi Eesti Majas toimus pärast aktus-etendust ABF teatrisaalis kooselõbimine kohvilauas, kus Bernard Kangrole ja August Mälgule lauldi "Nad elagu!". Kirjanik Karl Ristikivi, kel eelmisel õhtul oli mõtteimmargune sünnipäev, oli õnnitlejate hulgas. Pildil August Mälgu ja tema abikaasa Leinaga. (EPL-foto Tippe)

Korp. Vironia 70-a.

Korp! Vironia kinnitamine CC! ja politehnikumi rektori poolt Riias 26. nov. 1900 esimese eesti natsionaalse korporatsioonina, värvidega violeti-must-valge, oli omaette suursündmuseks tõlleegjes tõusvas eesti hariliskonnas. Eriti vel seetõttu, et Tartus ühõnnestus na. 1891/1892 puht eesti korporatsioon asutamine, kuigi umbes sammegeelt aa. 1870/1879 liti, natsionaalsel alusel seisvad korporatsioonid Leitonia ja Leitgallia (samuti poola Polonia) saavutasid õhemeelse vastuvõtu Tartus.

Ch! C! juhtivaid korporatsioone, Livonia, leidis veel a. 1962 põhjust kirjutada omaé albumis, et unte, standardile vastavate vastuvõtu korporatsioonide esile astumine oli tõlial tõnuvsärt ja igati tervitatav, et tugevdada vastukaalu venetsismile survele (Livonia Dorpati, lk. 48).

Korporatsioonil olid sisulisel algusest peale Tartu ülikooliga intimselt seotud. Ülikooli tasavanimele (1802) järgneval dekaadil tekkis neid rida maakondlikel alustel. — Curonia 1808, ainsa soomlaste poolt asutatud korporatsioonina, Fennonia a. 1810 j.t. Peale kultuuriliis-seltskondlku kasvatase ja omamaisele kooldamise, oli neil kõhtumiseks ka mõtmesugustest ühiskondlikest kihtidest ja rahvastest pärinevate, sõjaviieteenistusliku drillita, talitustata noorte ühiseldamine, nagu a. 1821 asutatud korp! Estonian kuulunud eesti kulturõtegelased dr. F. R. Kreutzwald ja dr. Schultz-Bertram (1826-33) omas mälestustes sõnastad: selleks olid parimateks vahenditeks haiu sõpir ja õuelli-pütol (S.-B Tulimuld 2, 4. 1909). Korporatsioonid tekkisid Tartus ja Riias ajal, mil polnud rõhutatud rahvusteadvust ja seda asendas akadem, seisutõõdvus. Nende eesmärk oli vemaliku sõprusringi ja kultuurse kõlluntse õpetamise kõrval, karvastada iesseivaid, oma arvamise ja hoiskuga hõrrasmehi. Seda aretati karmi "rebaste" drillisa, mensuurdega, vaidlustes reageerimise õpetamisega, autunde viljelemise rõhutamisega ja julguse ning mehisuse kui vooruste esiplaanile tõstmisega. Selline ühiskondliku elite valmu imbutamine murdeealisteese noortesse iõi nende möödunudvaks iseloomu jooneks kogu eluks.

Eesti korporatsioonides lisandus selleke tõõdlku rahvusliku hoiakn sisendamine. Ei sellel oli tulemusi näitas a. 1913 Vironia konvendi otsus Riias asutada esimeste hulgas vabatahtlikult vabadusõõta ja corpor ja ülks, kes loobus "patsifistina", heldeti samal koosolekul korporatsioonist väljа. Sõja lõõtetõnud meestena, neist 6 langenut ja 31 dekoreeritud vabadusristidega, Vironia asus Tartusse, kuusa Eesti Korporatsioonide Liidu asutamise ürik a. 1915, mis hõlmas tõlial Vironia, Fraternitas Estica, Sakala, Ugala ja Rotalia.

Riia politehnikumi kui kõttesaadavana tehnika ülikooli tõttu, Eesti iesselevuse algaja insenerida-arhitektide, mõõndusteadlaste ja agronoomide valdav enamus kuulus Vironiasse.

Järg. lhk. 2.

Venelasi voolab Eestisse

Kodumaalt saabunud teadete on viimasel ajal venelaste sissevool okupeeritud Eestisse elavnenud. Mingit päri ei eksisteeri Eesti ja Venemaa vahel. Mõõsserändajad võetakse ilma okupatsioonisõõnste poolt kahjõel vastu, kuna neisiele antretatakse korterid, töökohad jne.

EPL *24. oktoobril 1970*

Kurtidele kõrvadele?

UNO tähistab 25-ndat sünnipäeva. Sel puhul meenuvad kõik need uhked deklaratsioonid, mida avaldati seoses rahvaste enesemääramisega, indiviidi õiguskaitsega ja humaansusega. Nagu me teame on sõnad jäänud sõnadeks, mida üks osa liikmesriike ei tunnusta, kuigi ka nemad olid allakirjutajate hulgas ja kuigi ka nemad veel praegugi eriti valjuhäälelisell püüavad kõnelda enesemääramise ja inimõiguste eest, nõudes seda poliitilis-propagandistlikel eesmärkidel nn. arengumaadele, ise aga olles likvideerinud kõige efektiivsemal viisil samad õigused tervele reale kultuurrahvastele keset Euroopat.

Mis veel halvem — demokraatlikud liikmesriigid on kõike seda pealt vaadanud käed rüpes, protesteerimata ja häält tõstmata. Nõudmised kommunistliku maailma imperialistliku kolonialismi, rahvaste rõhumise ja vägivalla tõkestamiseks on kogu selle 25 aasta jooksul kõlanud kurtidele kõrvadele.

Rootsi on üks neid UNO liikmesriike, kes oma ülesandeks rahvusvahelises elus on teinud rahvaste enesemääramise ja õigluse idee kandmise niiütelda maailma südametunnistuse esindamise. Peaminister Olof Palme, kes mõne päeva eest UNO juubelil pidas samas vaimus kõne ning julgelt noomides suurriike nende eksimuste pärast.

Kuid, nagu me oleme kogenud, on ka Rootsi poolt esitatav "maailma südametunnistus" ühekülgse kallakuga. Olof Palme on marssinud demonstratsioonis koos näiteks kommunistliku Põhja-Vietnami Moskva-saadikuga külg-külje kõrval, avaldamata aga otsest poolehoidu Rootsi naabruses asuvatele ja temaga ajalooliselt seotud naabrite vabadusvõitlusele. Andres Küng küsis õigustatult avalikus kirjas Expressenis, millal ta marsib demonstratsioonis kõrvuti näiteks Balti Komitee esimehe Birger Nermaniga, et alla kriipsutada vabaduse ja õigusnõude jagamatust.

Olof Palme sai UNO juubelil kirja Balti organisatsioonidelt Rootsis, kus tuletatakse meelde UNO arvukaid rahvaste ja indiviidide õigusi puudutavaid konventsioone (1948 rahvamõrvade vältimise ja karistamise konventsioon, 1948 universaalne inimõiguste deklaratsioon, 1959 lasteõiguste deklaratsioon, 1960 koloniaalmaadele iseseisvuse ja vabaduse garanteerimise deklaratsioon, 1966 rahvusvaheline tsiviil- ja poliitiliste õiguste konventsioon jne.) ja kutsutakse üles toetama ka Eesti, Läti ja Leedu õiglasi vabadusnõudlusi ning hukka mõistma rahvusvaheliste kokkulepete vastast annektsiooni.

"Meie pöördume Teie poole toetuse saamiseks Balti rahvaste nõudmisele enesemääramiseks, võõraste vägede väljaviimiseks ja vabadeks valimiseks UNO järelvalve all".

Siin korratakse nõuet, mida viimase veerandsajandi jooksul on pidevalt ja väsimatult korratud ikestatud Balti rahvaste esindajate poolt haaes. Kahjuks aga kurtidele kõrvadele! See aga ei tähenda, et selle nõude jätkub esitamine ei oleks omal kohal. Balti rahvad on jätkuvalt olukorras, mida mõistavad hukka kõik 25 aastase UNO konventsioonid.

KLA

Läbirääkimiste ajastu

Algus lk. 1

vägivald inimsuse vastu. Paljude arvates oli eelistatav alistuda võõrale võimule kui lasta Euroopal sukelduda teise suure raske katsumuse barbaarsusse ja tapatalgudesse. Sõjavastased protesteerisid ägedasti relvastuse ja relvastuselt valmisoleku kui rahvusvahelise konflikti väljakutsumise vastu. 'ministeeriumid Londonis ja Pariisis olid hästi teadlikud "rahu liikumise" jõulisusets ja populaarsusest."

Seda lugedes on tunne, nagu oleks see kirjutatud nüüdsama, tänapäeva kohta, 1930-date aastate asemel tuleks sõa lugeda 1960—70-datel aastatel ja Londonile ning Pariisile lisada veel Bonn, Rooma ja Washington.

Tänapäeval teame, et saksa arukamad kindralid kallaletungi puhul Poolale olid suure pinge all; nad ei kujutlenud, mis oleks sündinud, kui Prantsusmaa oleks marssinud, sest läänes olid Hitleril ainult väga napid ja nõrgad jõud. On arvamisi, et teine maailmasõda oleks lõppenud paari nädala pärast, kui Prantsusmaa oleks läinud pealetungile, sest kõik Saksa jõud olid koondatud Poola vastu. Prantsusmaal aga puudus tahe võidelda, endakaitsekski.

Prantslaste võitlustahte puudumine läks nii kaugele, et kui talvel 1940 Churchill Sitzkriegi ajal soovitas mineerida Reini jõgi siis prantslased keeldusid, et mitte ärritada vaenlast. Kui samal talvel Luksemburgi lähisel plahvatas rida miine ja mürske, siis korraldati range juurdlus süüdlase leidmiseks, kes julges rindel rahu rikkuda.

Õnneks selgus, et üks erapooletu Luksemburgi lehm oli sarvega pusinud elektrijuhet, mis pani mürsud plahvatama. Erapooletu lehm jäi vaenlase ärritamise pärast sõjakohtu alla andmata.

Mõned ajaloolased arvavad, et prantslaste võitlustahte puudumise põhjustas ränk verekaotus Esimeses maailmasõjas. Kuid veel suurem oli sakslaste verekaotus ja ometi oleme näinud aastatel 1941-42 väga võitlustahtelist saksa sõdurit. Õigem on seletada võitlustahte puudumist prantslastel selle mõjuga, mis avaldas väga intensiivne rahupropaganda.

Pariisis oli asutatud mitmeid süütute filantroopilise nimedega organisatsioone, kes avaldasid proklamatsioone ja väljaandeid — ikka rahu sisuga. Allkirjad nende kõlavate nimedega organisatsioonide pamflettidele hangiti üldtuntud teadlastelt ja õpetlastelt, kellel polnud aimugi, et nad oma allkirja andsid kommunistliku partei katteorganisatsiooni proklamatsioonile.

Oli muidki tegureid, mis sillutasid teed Teisele maailmasõjale. Vaimne lagunemine ning kuni endakaitse eitamiseni minev rahupropaganda olid siiski mõjuvad tegurid.

Selline vaimne lagunemine ja võitlustahte hävitamise propaganda on aga praegu vabas maailmas palju rohkem levinud, kui oli 1939. Sellele on andnud teatud määral kaudse sanktsiooni ka Ühendriikide presidendi poolt väljakuulutatud juhtmõte: jõuda silm silma vastu seismise ajastust läbirääkimiste ajastusse. Selle kohta aga Londonis asuv üle maailma tunnustatud autoriteediga Strateegiliste Uurimiste Instituut (Institute for Strategic Studies) äsja avaldatud uurimiste tulemuste juures ütleb muu hulgas:

"Nõukogude Liit näib olevat teinud kindla otsuse muuta president Nixoni läbirääkimiste ajastu Nõukogude võimi kogu maailmas laiutamise ajastuks."

Vaimne lagunemine ja vabaduse eest ning endakaitseks võitlustahte kadu vabas maailmas on tegurid, mis kutsuvad agressori ründama. On põhjust karta, et see generatsioon, kes on läbi elanud kaks maailmasõda ja Vabadussõja, peab nägema veel Kolmandat maailmasõda.

A. K—n

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaalt viibisid Rootsis oma juures Lavrenti Lilja, Peep ja Lilli Kilder isa juures, Helmi Pass õe juures, Ervin ja Sibille Tark sugulaste juures, Mathilde Retsja sugulaste juures, Eva Uibo õe juures, Helgi Parksepp õe juures, Lembit ja Alide Nõmm isa juures, Melanie Lillemägi poja juures, Harald Laink venna juures, Riis Reesalu poja juures, Agate Laigar tütre juures, Eduard Kiil õe juures, Ella Nimmerfeldt venna juures, Hans Benholm sugulase juures, Helmi Kasak venna juures, Aino Põttel õe juures, Salme ja Voldemar Nurmemets sugulase juures, Silvi Metsmaa sugulase juures, Joel Tursk sugulase juures, Voldemar Peterson õe juures. Olli Svetkina õe juures, Leida Ajando õe juures, Helju Heidemann õe juures, Lilli Silla sugulaste juures. Lidia Saare tütre juures, Aleksander Rummel venna juures, Benita Abner sugulaste juures, Gerda Pauline Ummik õe juures, Aino Kangur sugulase juures. Linda Riismaa sugulaste juures, Alma Pärdi ja Luise Elfride Ind venna juures, Reet Kaare õe juures, Helm Ilaasneeks venna juures, Daisy Anita Küttis venna juures, Pauline Laaniste ja Elvi Naissoo venna juures, Laine Rajasalu õe juures, Sirje ja Anto Raukas ema juures, Margaret Sildam venna juures, Aleksander Albert õe juures, Margot ja Rein Valkmäe sugulaste juures, Amilde ja Osvald Väbesoo venna juures, Sven Berg õe juures, Helgi Liikane õe juures, Hilda Ilves ja Ella Meesak venna juures, Alice Vilhelmine ja Osvald Mällo poja juures, Johanna Remmelgas tütre juures, Meeta Jürgenson, Markelina Lunter, Senta ja Ots ja Tamara Trossi õe juures.

Ameerikas viibis kasuema juures Luule Erika Kalme, sugulase juures Mati Jaaniorg ja õe juures Agnia Omer. Kanadas oli sugulase juures Helle Nuuma ja õe juures Lidia Müürisepp. Lääne-Berliinis elavat tütart ja õde külastasid Erland ja Ida Teras. Inglismaal elavat venda külastasid Silvia ja Endla Kuusik ning poega Ludmilla ja Kaarel Parts.

Soomes viibisid sugulaste juures Villio ja Ulvi Ollikainen, õe juures Ida Traurig, sugulaste juures Silvia Sillasoo, venna juures Virve Tomingas, õe juures Niina Takk, sugulaste juures Anna Muusika, sugulaste juures Jüri ja Aino Kann, õe juures Varvara Sepponen, sugulaste juures Maie Brants, Leida Press ja Aune Krizhevskaja, Ants ja Veera Eskola õe juures, Eero Vilhard Kaponen sugulaste juures, Valter Kaolkkanen õe juures ja Leinart Johannes Luige sugulaste juures.

Akad. eksamid

Stockholmi ülikooli lõpetas fil. kand. astmega Inger Tüll. Sama ülikooli lõpetas fil. kand. astmega ka Ingemar Uussar Upplands-Väsbyst.

Kirjanduskokkupuuteid

Algus lk. 1

kasutanud ka kahes oma romaanis", ütleb kirjanik, kelle lemmikuks on ajaloolise teemad. Tema ilmumisel olevas romaanis "Transvaalia vürst" üks tegelasi — sulane Jaan Määr — kõneleb eestikeelt. Teose tegevustik pärineb 1620. aastast.

Viljaka loojana Martti Santavuori on kirjutanud 15 ajaloolist romaani ja novelli. Keeltetundjana ta on tõlkinud 15 raamatut inglise, saksa- ja prantsuskeelest. Eestiga kokkupuudete tulemuseks on noorsoojutt "Seiklus Narvas", mis võiks huvi pakkuda mõnele meie kirjastusele. Möödunud aastal ta kirjutas käsikirja TV-saatele "Kui maa põles", milles kasutati lätlaste filmi venelaste sissemarssimisest, filmikatkeid sündmustest Eestis jne.

Aga "Fazeri" kohvikus piipu popsutades kaldub kirjaniku jutt oma loomingult vanadele mälestustele ja ta korraga küsib, kas meil on veel järel ratsaväe ohvitsere.

Selgub, et Martti Santavuori on ratsaväe kolonel ja tahab teada kuidas täpselt nägi välja eesti ratsamehe munder. Suurtükimees ei saanud teda palju aidata ...

*

Eestlased Helsingis. Palju neid on ja mida nad teevad? Sellele küsimusele ei ole paremat vastajat kui kolleeg mag. Esmo Ridala. Istume pealinna külje all "Toonekure pesas" ja vestleme.

See on esinduslik restoran Haukilahti külas, mis ehitatud veetorni otsa ja ristitud" Haikaran pesä". Siit avaneb suurepärane vaade lahesoppidega hambuliseks purustud rannikule. Taamal säravad pilvede taustal Helsingi tornid.

Seal elab nüüd sadakond eestlast ja eesti keelt kõnelevat soomlast, sõnab Esmo Ridala mõtlikult. Eesti Selts suleti vaherahulepingu alusel 1944. a. sügisel ja praegu pole mingit ühendavat organisatsiooni. Esmo, kes mind võõrustab koos oma kauni kaasa Helve'ga, on 1942. a. surnud luuletaja Villem Ridala poeg, kes oli Helsingi ülikooli õppejõud. Tema 81. aastane soomlannast ema elab Helsingis. Üks vendadest on tuntud maletaja: kuid ka Esmo "sõdib" innukalt ruudulisel laual ja ta on valitud Soome Akadeemilise Maleliidu auliikmeks.

— Millega tegelevad eestlased siin?

— Mitmetel aladel ja üsna mitmed on seotud ülikooliga ja raamatukogudega. Värsket verd toovad tänuväärselt juurde stipendiaadid. Soomes leidub eriti rohkesti materjali neile, kes tahavad uurida Eesti ajalugu.

Muidugi avanevad siin ka võimalused eesti keele õppimiseks, kuna soome keele õppijatele on eesti keel sundaine. Seepärast on õppeasutuste juures ka eesti keele lektoriaadid. Helsingi ülikoolis õpetab mag. Ago Künnap, kes aasta tagasi tuli Tartust. Eesti kirjandust loeb pensionilt tagasi kutsutud mag. Eva Niinivaara. Turus on lektoriks mag. Mare Fäkkilä, kes täidab ka selle koha Tamperes. Eesti kirjanduse dotsendiks on Turus aga dr. Herbert Salu, kes käesoleval aastal on õppeülesannetest vabastatud. Jyväskylä̈s õpetab mag. Leho Võrk ja Oulus keegi Eestist tulnud õppejõud.

Läänemere-soome-ugri keelte õppetooli juhatajaks Helsingis on prof. Lauri Posti, kes on muide ka Nõukogude Liidu-Soome sõprusühingu eesti sektori esimees. Prof. Posti läheb varsti pensionile ja küsitav on, kas eesti keele osas jääb kõik endiseks. On võimalik, et eesti kirjanduse õpetamine üldse ära jääb, eriti kui Eva Niinivaara lõpetab. Tema käsitleb paguluskirjandust.

— Kas selle asemele astub Kodumaal välja antud kirjandus?

Esmo Ridalal ei ole sellele küsimusele muidugi vastust. Tema ise on poliitiliste teaduste magister ja praegu teeb doktoritööd teemal "Eesti välispoliitika 1934—1940", mis takerdunud ajapuudusesse. Töötades vaba ajakirjanikuna peaülesandega teha kaastööd "Vaba Euroopa" raadiosaadetele, on ta alaliselt liikvel.

— Kust on pärit hea eesti keele oskus?

— Muhust, on lühikene vastus. Kui ta oli 2-aastane algasid igasuvised reisid üle lahe — peamiselt Muhu saarele. Ja nii tuli ka eesti keel. Esmo oli Soome Jätkusõjas eesti rügemendis, õppis Helsingi ülikoolis üldist riigiteadust, rahvusvahelistõigust ja rahvamajandust. 1948. a. viibis Haagis rahvusvahelise õiguse akadeemia suvekursustel, 1956. a. Saltzburgis USA seminari kursustel, tegi oma kandidaadieksami ja sai magistrikraadi töö eest "Eesti 1921 a. põhiseadus". Eesti teemadel on ta kirjutanud teaduslikke töid rida soomlasi, nagu hum. kand. Seppo Zetterberg (Soome-Eesti riikide liidu kava 1918—1920), pr. Kahanpää (Soome ja Eesti poliitilised suhted 1918—1920), mag. Martti T. Nikkinen "soome abi Eestile Eesti Vabadussõjas poliitilisest vaatevinklist nähtuna" j.t.

— Ja hilisemad sündmused Soome lahe kallastel?

— See pole veel ajalugu ja sinna pole jõutud. Aga kõneldakse sellest palju kui eesti ja soome sõbrad kohtuvad kas koduses miljöös, kohvikus, Malmi surnuaial eesti sõdurite haudade juures või Vana kiriku puiesteel, kui igal Eesti Vabariigi aastapäeval pannakse sini-must-valge lindiga pärg Eestis langenud soomlaste mälestussambale, kuhu kivvi on raiutud sõnad: 1919 Vabadussõja võitlusvendadele. EESTI vägitöö kaunis jääb hiilgama veerevate aegade voolus ...

Nixoni-reisid

Algus lk. 1

käigust meelitatuna ja ta tegi kõik võimaliku, et vältida U.S.A. vastaseid meeleavaldusi vasakpoolsete ringkondade poolt. 150 kahtlast isikut oli seks puhuks areteeritud ja veel 200 lisaks Madriidist välja saadetud. Piduliku õhtusöögi järele, mis kohaliku kombe kohaselt viidi läbi suurejoonelise tseremooniaga, siirdus president edasi Inglismaale, kus ta sai esmakordselt kokku peaminister Heathiga. Seks puhuks sõitis ka kuninganna Shotimaalt kohale. Viimseks peatuskohaks oli Iirimaa, mis võeti agendasse ilmselt kõige muu kõrval ka U.S.A. valijaskonna meelitamiseks, kuna selle hulgas on palju Iiri päritoluga isikuid.

Milline tähtsus oli Nixoni reisil Ida-Lääne vahelises närvisõjas? Seniste tunnuste järele ei ole see mõjutanud N. Liitu silmapaistvale ettevaatusele ega suuremale tagasihoidlikkusele.

N. Liidu rakettidega varustatud aatomallveelaevad tungivad üha lähemale U.S.A.-le Vaikses Ookeanis ja Kariibi meres, rakettide installeerimine Egiptuses jatkub ja samuti surve Berliinis, hoolimata sellest, et Lääne-Saksamaa tunnustab Euroopa piiride status quo'd.

A. Rannit Montrealis

MONTREAL (EPL) — Montreali Eesti Naisseltsi korraldusel toimus 15. okt. sajakonna kirjandussõbra osavõtul Aleksis Ranniti luuleõhtu, milleks Yale ülikooli õppejõud A. Rannit, koos oma tshehhi koloneli tütrest, kuid eesti keelt rääkiva abikaasa, Tiinaga, oli kohale sõitnud.

MEN-i esinaine pr. Tanni Pill, järgides oma onu W. Grünthal-Ridala traditsioone, juba luuletsitaatiderikka avasõnaga andis kirjandusõhtule õige tooni.

A. Ranniti loomingut tutvustava prologi esitas Hanno Kompus, märkides, et meie kaasaegse põlvkonna vormitäiuslikkuse indleja, Ranniti luule on oma nägu ja stiil nii rõhutatult, et tal on isegi võimatu anonüümselt kirjutada. Ta värssid on aiati nagu hoolsalt töödeldud kalliskivid.

Järgnevalt, Estonia näitlejate Silvia Tael-Koppeli ja Teet Koppeli nüansseeritud ettekandel esitati põimik värsse Ranniti viimasest luuletuskogust, "Kaljud", kusjuures uudse võttena iga värss leidis repeteerimist mõlema deklamaatori poolt.

Aleksis Rannit ise esitas ülevaate kvantitatiivse luule olemusest ning arendajaist, alates Ridalaga. Ta märkis, et rahvuslikke traditsioone kandva eestlaste pagulaskeskused üle maailma on võrreldavad esimeste kristlike koguduste taoliste rakukestega, kes võõraste keskel sihiteadlikult ja hoolimata ohtudest, hoiavad oma rahvusteadvust ja identsust ja luulel on siin tähtis koht. On ju rütm kõige elava ja ka sõna algallikas ning luule algeliselt sõnatu tants, vaimne tants. Primitiivse luule alglätteks tuleb lugeda usulise võlumise, manamise ja loitsulaule. Seega esimesteks luuletajateks kujunesid silpliku täpsusega loitsusalme skandeerivad muinaspreestrid. Luule peab säilitama rahva ürgset hinge ja elutunnet kajastava positsiooni. Luule areneb lõpuks pühaks käsitööks. Tõeline täideluule nõuab määratut tööd, mis on maksev ka vabavärsi osas.

Lõpuks kujunes vastuvõtt õhtu korraldajaile, siinasuvaile Eesti PEN klubi liikmeile ja kutsutud külalistele E.V. Saksa kodus, kus ka Rannitid peatusid Montrealis viibimise kestel.

Korp. Vironia 70-a.

Algus lk. 1

roniasse ja selle tütar-organisatsiooni E.Ü.S. Liivikasse ja kujunesid Eesti Vabariigi n.n. majandusime loojaiks. Eesti majanduslik ülesehitamine lühikese aja vältel nii panganduses, suurtööstuses, kaubanduses, põllumajanduses ning transpordi osas, oli peamiselt nende meeste töö. Just mainitud aladel rida viroonlasi kuulusid vabariigi valitsusse ministritena: G. Westel, A. Teetsov, A. Kerem, K. Ipsberg, O. Amberg, J. Randsepp, P. Kurvits, N. Viitak, L. Sepp, K. Selter. Ent eesti omakultuuri arendajatenagi on Vironiast tõusnud mitmed mehed: E. Enno luuletajana, prof. H. Kaho Tartu ülikooli rektorina, H. Kompus, ooperi rajajana ja kunstikriitikuna, E. Kuusik arhitektina, K. Ipsberg "Estonia" teatrimaja ehitajana, K. Mauritz kunstimetseenina j.t.

Tartu perioodil Vironia arendas süstemaatiliselt välissidemeid, olles kartellis C!C!-ga Riias, Ch! Cl-ga Tartus, Poola ja Läti korporatsioonidega ning Karjalainen Osakuntaga Soomes. Need kontaktid püsivad ka paguluses.

Tartu siirdudes, Vironia vilistlaskogu ostis 1921, Lai tän. 30 asuva esindusliku renessanss-maja, "Das Cavalier Haus an der hölzernen Brücke", mis oli ehitatud 18. sajandil Raadi mõisa külaliste kasutamiseks ja renoveeriti 1801 keiser Aleksander I vastuvõtuks Tartus. Luues seega noortele ainulaadse atmosfääri seltskondlikuks läbikäimiseks.

Paguluses on Vironia jäänud ustavaks traditsioonilistele eesti korporatsioonide kasvatusprintsiipidele ja tõsirahvuslikule hoiakule, kinnitades seda veelkordselt 2. maailmasõjas rohke osavõtuga Eesti leegionis ja teistes üksustes ning kandes hulga ohvreid. N. Vene okupatsioon ja küüditamine hävitasid suurema osa Vironia vilistlaskonnast, 231-st mehest on alles vaid 59.

Liikmeskond, mis a. 1940 ulatus 460-le, on nüüd 300. 70 aasta jooksul on Vironia andnud akadeemilise kasvatuse umbes 1200-le eesti mehele. Paguluses on Vironia konvendid, eesotsas Toronto peakonvendiga, akadeemiliste noorte koondajaks, kõikides maades, kus eestlasi asub.

Pole kahtlust, et Korp! Vironia, toetudes oma lipukirjale "ühisus, kindlus, ausus", jääb eesti akadeemilise esprit de corps kandjana püsima veel mitmeks generatsiooniks ja soovib olla üks esimesi — kui aeg saabub — et heisata eesti rahvuslippu alma mater Tartuensisele.

EDGAR V. SAKS

RAAMATURIIUL

SOOME AJAKIRI H.LARETEI MEMUAARIDEST

Soome ajakiri Nootti (9/1970) avaldas R. Marandi kirjutsi, mis tutvustab H. Laretei hiljuti ilmunud mälestusi.

"Eesti paguluskirjandus on taas saanud tähelepandava lisa — endise saadiku Heinrich Laretei huvitava ja hästikirjutatud memuaarteose "Saatuse mängukanniks", nendib R. M. Ta leiab ka, et ramatu nimi vaevalt annab õige pildi Lartei isikust — tema intelligentsist ja elujõust —, kuid et see siiski on omal viisil iseloomustav tema ja õigupoolest kogu ta sugupõlve eluteele.

Jutustades lähemalt H. Lartei vaheldusrikkast elukäigust märgib autor, et L. vastu oma tahtmist läks saadikuks nii Moskvasse kui Stockholmigi. Ja et õigusega on väidetud, et temataolist meest oleks rohkem olnud vaja välisministeeriumis, kui Eestil seisid ees rasked ajad.

Kirjutise lõpus tõstetakse esile mõningaid fakte Lartei mälestustest, mis annavad huvitavat lisavalgustust Soome uuemale ajaloole.

Huumorit

"Emiilie, sinu ammune soov, et saaksime elada kallimas korteris, on nüüd lõppeks täitunud."

"Kas said palka juurde? Kas me kolime?"

"Ei, meie ei koli, kuid hakkame siiski elama kallimas korteris: peremees pani üüri juurde."

*

Tudeng saadab emale telegrammi:

"Ei saa kahjuks pühadeks koju sõita. Olen gastritise ja nefritisega voodis."

Ema saadab telegrammi vastu:

"Kohe viskad plikad välja ja tuled koju!"

*

Kaks meest kõnelevad omavahel naistest.

— Mis sa arvad, mis on naiste juures kõige tähtsam?

— Suu.

— Missugune suu sulla kõige enam meeldib? Suur, kitsas, meeleline.. ?

— Üks-täis kõik. Peaasi, et ta seisaks kinni.

*

Kustil on nägu kinni seotud. Sõber küsib, mis tal viga on.

— Autoõnnetus.

— Kuid see oli sul kuus nädalat tagasi ja vahepeal ei olnud sa enam ulse sidemes.

— Kohtasin eile meest, kelle autole peale sõitsin, ja ta tundis mu ära.

KALJU LEPIK TÄNAB

Tänan südamest tuleva tänuga kõiki, kes mind mu tähtpäeval meeles pidasid. Suur ja siiras tänu.

KALJU LEPIK

Vietnamlased Eesti Majja? Ei vasta tõele

TORONTO (EPL) — Äsjasel ettekandel Torontos oma Kaug-Ida reisist, käsitles WACL Rootsi osakonna esimees Arvo Horm muu hulgas ka Vietnami Stockholmibürood ja leidis, et Lõuna-Vietnam oli suure vea teinud luues oma kontori alumisele majakorrusele, kuhu demonstrantidel kerge on juurde pääseda.

Ajaleht Vaba Eestlane refereerib teda edasi: "Nüüd on tehtud kokkulepe, mille kohaselt Lõuna-Vietnami büroo kolib Stockholmi Eesti Majja ühele ülemisele korrale. Samuti on arvata, et sinna kolib ka Lõuna-Korea büroo".

*

Eesti Päevaleht pöördus ülaltoodu puhul Stockholmi Eesti Maja asjaajaja direktori Boris Görmani poole, kes vastas:

— Eesti Maja Aktsiaseltsil ei ole kunagi olnud mingeid sellesuunalisi läbirääkimisi ja järelikult ei saa olla ka mingit kokkulepet. Ei ole üldse ettekujutatav Eesti Maja väljaüürimine mitte-eesti gruppidele, kuna raskusi on eestlaste endi tarviduste rahuldamisega.

● Baltimore raamatukogu noorteosakonna juhataja Maria Pedak siirdus Columbia ülikooli õpinguid jatkama, et saavutada magistri kraadi. Ta sai kevadel Lellepi nimelise eesti stipendiumi ja nüüd on ka teenistuskoht talle määranud kõrgeima stipendiumi eeldusega, et ta jätkab teenistust pärast teadusliku kraadi saavutamist samas kohas. Maria Pedak on lõpetanud Marylandi ülikooli ja olnud stipendiaadina ka Soomes. Möödunud aastal külastas ta ka Rootsit.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Tänuavaldus

Südamlik tänu ja austav lugupidamine arvukatele sõpradele, tuttavatele ja omaksetele, kes mind 80-dal juubelisünnipäeval armastusväärsete õnnitlustega, lilledega ja kingitustega nii südamlikult üle külvasid. Selle ärateenimata austuse ja lugupidamise tasuks jäävad mu võimed ja energia eesti vabaduse ja kodumaa iseseisvuse taastamise võitluse sedavõrd, kui neist veel neis aastais tegutsemiseks järgi on jäänud.

Austava tänuga ja lugupidamisega

JAKOB ALJAS

GÖTEBORG

Noortepidu

Reedel, 13. novembril kell 18 toimub noortepidu Lilla Bommenil, Nordgärdeni ruumides. Kavas mitmesugused kirjanduslikud võistlused noorte vahel, teksti lugemises, deklamatsioonis ja soololaulus. Kohvilauas ühislaulud, ringmängud, tants j.m. Noored alla 15 a. ja pensionärid 3:-, teistele 7:-.

Võistlused hinnatakse vastavate preemiatega. Võistlustest osavõtjail registreerida Jakob Aljasele, telefonil: 82 38 58.

GÖTEBORG

Välis Eesti päev

Välis Eesti päev Göteborgis toimub laupäeval, 28. novembril (Koht ja kellaaeg teatatakse hiljem). Välis Eesti päeval toimub raamatute näitus koos loteriiga ja müügiga. Kohvilaud ühislauludega, tants ja ringmängud. Sissepääs lastele ning pensionäridele 3:-, teisele 7:-.

GÖTEBORG

Eelteade

Hiidlaste, saarlaste ja mandrilääslaste järjekordne pidu on otsustatud ära pidada laupäeval, 23. jaanuaril 1971 Munkebäckstorgetil asuvates seltskondlikes peoruumides. Lähemad teated edaspidi.

UPPSALA

Ettekande- ja filmiõhtu

UED klubi krraldab Uppsala Eesti Kodus laupäeval, 31. oktoobril kl. 18 ettekande- ja filmiõhtu, kus Tõnis Kint jutustab oma hiljutisest USA külastusest. Osavõtt kõigile vaba, pakutakse kohvi.

STOCKHOLM

Pensionäride kokkutulek

Pensionäride ühingu liikmete järjekordne kokkutulek toimub esmaspäeval, 2. novembril kl. 13 Eesti Majas. Ettekanne. Osavõtust palutakse teatada tel.: 38 68 60, 82 69 70 või 26 58 22.

● Valgest Majast teatati kaitseministeeriumile, et järgmisel aastal võib sõjalisteks väljaminekuteks kulutada 1 miljard dollarit rohkem kui tänavu, aga elukalliduse tõusu tõttu ei suurene relvastuse hulk.

Mälestati H. Jänest

Hiljuti kogunesid Stockholmi Eesti Gümnaasiumi vilistlaste, kuratooriumi ja õpetajaskonna esindajad kooli end. rektori Henno Jänese hauale Metsakalmistul, et vaikse mälestushetkega tähistada kooli 25-ndat aastapäeva.

Vilistlaste poolt asetas kalmule lilli Sulev Nurmiste ja ütles järgmised tänusõnad:

"Muru kasvab mulla peale, kuid vaevalt suudab aeg meis kustutada mälestusi heast eestlasest, kes elas ja töötas selleks, et võiks kõlada meie kaunis emakeel ka siin võõrsil, et areneks ja rikastuks meie kultuur kõikidest raskustest hoolimata. Me usume, et Henno Jänes sulges jäädavalt oma silmad selles teadmises, et tema õpilastest saavad head ühiskonnaliikmed, tublid eestlased ja võitlejad meie rahvuslikul võitlustandril. Ise ta kuulus nende kõige vapramate hulka kuni oma viimse hingetõmbeni. Olgu need lilled meie tänu- ja austuseavaldusena koolijuhataja hauai meie kooli juubelipäeval. Puhka rahus!"

Kuratooriumi ja õpetajate nimel tõi lilli fil. dr. Joh. Ungerson soovides koolile jätkuvat visadust tulevikus:

"Meie tänu ja austus on Sinule. Tähistagu need sügislilled meie tänu ja olgu sümboliks, et Eesti Gümnaasium ka tulevikus sama visalt edasi töötaks kui need kalmule asetatud kanarbikud sügistormis".

Nimetetakse vanu lehemehi

Okupatsiooni kultuuriajaleht "Sirp ja Vasar" märkis oma 30-ndat ilmumisaastat, kusjuures Debora Vaarandi jutustab mälestuskilde:

"Endisest Esmaspäevast tuli toimetusse Bruno Roks, vilunud ajalehtegija. Tema teeneks oli, et ajalehe kokkupanemine ja trükkitoimetamine protsess kulges nagu iseenesest."

Bruno Roks oli noor iseseisvusaegne ajakirjanik ja koolitatud tuntud andeka ajakirjaniku Olev Sootsi poolt. Roks ei olnud kaua "Sirp ja vasara" teenistuses — põdedes tiisikust suri ta varsti

Stipendiumid

Gümnaasiumiõpilane **Jaan Sein** viibib aasta stipendiaadina USA-s. Eelmisel õppeaastal viibis sääl **Mart Jürisoo**. Mõlemad on Stok. Eesti Algkooli vilistlased.

● Toronto eesti jahimeeste seltsi laskevõistluse võitis O. Kosk. Järgnesid M. Tõnopa ja J. Tõnopa.

Leinateateid

Tallinnas suri 20. septembril Rudolf Kohpel, sünd. 8. sept. 1889 Tallinnas.

Sydneys, Austraalias suri 31. augustil Hindrik Truu, sünd. 25. sept. 1887 Torgus.

Adelaides, Austraalias suri 31.juulil Alfred Vaino, sünd. 28. jaan. 1900 Tännasilmas.

Sydneys suri 20. augustil Hermine Melldorf, sünd. 27. sept. 1893 Tallinnas.

Sale'is Austraalias suri 10. augustil Jaak Järv, sünd. 13. apr. 1901 Karksis.

Tartus suri 21. augustil Jaan Lõhmus, sünd. 26. apr. 1890 Kavastus.

---

†

Armast

Marta Zihrul'it

leinab kurbuses

AUGUST NURMISTE
perekonnaga

---

†

Armast

Marta Zihrul'it

mälestab kurbuses

NINA

---

†

Oma endist esimeest ja hilisemat auesimeest

Peapiiskop, professor

Johan Köpp'u

mälestab sügavas leinas

EESTI TEADUSLIK SELTS ROOTSIS

---

†

JOHAN KÕPP

Sündinud 9. novembril 1874 Helmes
Surnud 21. oktoobril 1970 Stockholmis

Leinajad

ABIKAASA — MINIA
LAPSED — LAPSELAPSED

Iiob 4, 3.4

Matusetalitus laupäeval, 7. novembril kell 12 Jakobi kirikus.
Lahkunu erilisel soovil palume lillede ja pärgade asemel mõtelda:
Eesti Skautide Metsakodu uudismaale, pg. 69 47 71
või
Johan Köpp'u nimelisele kapitalile pg. 35 83 58.